

аспірантам, методистам та рекомендованого вченою радою Інституту педагогіки НАПН України до оприлюднення та розповсюдження.

Теоретичне значення дослідження полягає в розроблених теоретико-методологічних засадах проектування і реалізації культурологічного змісту профільної технологічної освіти, зокрема за спеціалізацією «Українська народна вишивка», а також у створенні умов для подальшої розробки повного навчального комплексу за цією програмою.

Прогноз щодо використання результатів дослідження теми.

Посібник «Українська народна вишивка», що адресований науковцям, науково-педагогічним і педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, методистам, а також навчальна програма зі спеціалізації «Українська народна вишивка», що має гриф МОН і впроваджуватиметься у навчально-виховний процес профільної школи в 2018 навчальному році сприятимуть підвищенню якості процесу технологічного профілю навчання, цілеспрямованому формуванню ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей учнів профільної школи.

Упровадження результатів дослідження відбувалося шляхом публікацій, виступів на конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах, нарадах МОН України, розроблення на їх основі навчальних програм, науково-методичного посібника «Українська народна вишивка».

4. ПІДТЕМА: ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ І МЕТОДИКИ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У СТАРШІЙ ШКОЛІ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНА ТВОРЧІСТЬ»

Виконавець: Вдовченко В.В., старший науковий співробітник лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості.

Термін виконання: 2015–2017 рр

Актуальність теми. XXI ст. – час євроінтеграційних процесів в освіті України, проектної культури в Європі, переходу від постіндустріального до інформаційного та високотехнологічного суспільства, у якому рівень художньо-проектної освіченості учня старшої школи набуває все більшого значення. Реформування сучасної освіти Української держави потребує глибокого оновлення системи технологічної освіти, зумовлює її випереджаючий характер, починаючи з профільного навчання, як стиковій ланці між ЗНЗ та ПТНЗ, ВНЗ. В центрі нової педагогічної парадигми старшої ланки неперервної технологічної освіти загальноосвітньої школи є компетентна в художньо-проектному та проектно-технологічному напрямі особистість учня, з його професійно вираженими уподобаннями та індивідуальними обдаруваннями. За таких вихідних умов для фундаментального дослідження якісно нового змісту спеціалізацій профільного навчання з технологій важливо цілеспрямовано зосередитися у профільній школі на виявленні та розвитку художньо-проектного потенціалу майбутніх майстрів декоративно-прикладного мистецтва (далі – ДПМ) та дизайнерів. Тому в запропонованих нами

інноваційних концептуальних теоретико-методичних підходах до розробки сучасної моделі формування предметної проектно-технологічної компетентності за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» приділяється значна увага створенню відповідних педагогічних умов (змісту, методики, організаційних форм та предметно-розвивального середовища).

Після прийняття «Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» у 2011 р. навчання за спеціалізаціями технологічного профілю загально-технологічного спрямування у освітній галузі «Технології» докорінно змінилися акценти із-за введення особистісного, діяльнісного, проектно-технологічного та компетентнісного підходів у старшій школі, спрямованих на художньо-проектну та проектно-технологічну творчість старшокласників в процесі навчальної предметно-перетворювальної діяльності.

Спеціалізації «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» мають теоретичну складову фундаментального дослідження та практичну – педагогічний експеримент, з апробуванням ефективних інноваційних підходів формування під час навчально-виховного процесу предметної проектно-технологічної компетентності кожним учнем загальноосвітньої школи. Предметна проектно-технологічна компетентність є важливим результатом профільного навчання, необхідна для подальшого свідомого професійного або фахового рівня у ВНЗ.

Таким чином, проектування змісту і методики профільного навчання у старшій школі за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» спрямоване на розробку та експериментальну апробацію якісно нового змісту технологічного профілю, цим самим визначивши актуальність дослідження за означеною підтемою.

Стан розроблення проблеми. Дослідження підтеми передбачає вирішення широкого кола теоретичних та прикладних питань педагогічного проектування художньо-проектної освіти під час профільного навчання старшокласників. Методологічною основою для проектування змісту освіти є положення авторські теоретико-методологічні положення, розроблені за 17 років фундаментальних та прикладних досліджень. Жоден вчений світу, окрім автора, не розглядав теорію і практику художньо-проектної освіти України. В. Байденко, М. Скаткін, В. Ледньов, І. Лернер, В. Краєвський розглядали тільки створення відповідного проектного продукту на різних рівнях в залежності від заданої форми. Концепція цієї теорії передбачає етап реалізації педагогічного проекту в процесі навчання і відповідного коригування «проекту» фактичним процесом засвоєнням учнями навчального матеріалу. Різні аспекти педагогічного проектування досліджували вчені: В. Безрукова, С. Батишев, В. Беспалько, В. Бедерханова, І. Бех, В. Киричук, Н. Зотова, В. Коротов, Н. Суртаєва, І. Єрмаков, А. Хуторський та інші.

Проектування за змістом ми розглядаємо як процес творчості індивіда майбутнього майстра ДПМ та дизайнера, а також проектування спеціалізації

навчального предмету, у якому поєднуються наукові основи образотворчого мистецтва та художнього проектування. Нами зроблено акцент на психолого-педагогічному проектуванні спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну», індивідуальній діяльності педагога чи педагогічного колективу зі створення педагогічної технології для продуктивного профільного навчання за обраними спеціалізаціями.

Проведений аналіз наукової літератури з різних аспектів педагогічного проектування показує, що практично відсутні наукові дослідження проектування змісту профільної технологічної освіти старшокласників і, особливо, з теорії та практики художньо-проектної освіти в Україні. В науковій літературі відсутні результати проектування змісту профільної технологічної освіти старшокласників на обґрунтованій теоретичній основі.

Профільне навчання ми розглядаємо як вид диференційованого навчання за двома напрямками: рівневим (внутрішнім) та профільним (зовнішнім) диференціації. Питання диференціації навчання старшокласників досліджували: Н. Шиян, М. Шахмаєв, Ю. Бабанський, І. Чередов, Г. Щукіна та інші. Більшість науковців зосереджували свою увагу на дослідженні профільної (зовнішньої) диференціації. Відповідно до неї на період профільного навчання плануються навчальні групи на основі інтересів учнів, їх природних нахилів, професійних намірів, досягнутих навчальних результатів тощо. Профільна диференціація передбачає також вибір старшокласниками того чи іншого напрямку майбутньої професійної діяльності. Вони мають також можливість обирати зміст навчання. Оскільки в технологічній освіті зміст є професійно орієнтованим, то вибраний учнем профіль чи спеціалізація має враховувати його життєві і професійні наміри.

Різні аспекти профільного навчання старшокласників в різні роки минулого і нинішнього століття досліджували вчені: Ю. Бабанський, Н. Шиян, Л. Березівська, Н. Бібік, Л. Боголюбов, О. Бугайов, М. Бурда, В. Вдовченко, Г. Єгоров, Г. Іванюк, В. Огнев'юк, Г. Селевко, П. Сікорський, Л. Туріщева, І. Якиманська та багато інших.

Вид диференційованого навчання учнів профільної школи, коли створюються оптимальні умови для розвитку особистості кожного учня, з урахуванням його природних інтересів і нахилів до певного виду професійної діяльності чи сфери життєдіяльності людини і забезпечується свідомий вибір старшокласником своєї майбутньої професії.

Проте, незважаючи на наявність численних наукових праць з профільного навчання старшокласників та результатів дослідження низки його аспектів, слід зазначити, що наукових фундаментальних досліджень проектування змісту профільного технологічного навчання старшокласників немає.

Окремі аспекти підтеми дослідження розроблялися нами під час виконання нами попередніх планових тем з формування структури і змісту технологічної освіти учнів загальноосвітньої школи у процесі дослідження теми «Зміст і методика технологічної освіти учнів загальноосвітньої школи» (2002–2008 р.р.).

Результати дослідження, реалізовані в навчально-методичних комплексах з «Основ дизайну» (програми для 10-11(12) класів /2005, 2005, 2008, 2010, 2017/, підручник з «Основ дизайну» для 10 кл. /2010/, навчально-методичного посібника «Профільна дизайн-освіта» /2006/ та ін.), в певній мірі вирішили такі завдання технологічної освіти за спеціалізацією «Основи дизайну»:

- формування наукового світогляду учнів у галузі дизайну і відповідний рівень освіти, закріплення на практиці знань про художньо-проектну діяльність;

- ознайомлення та залучення учнів до різних видів предметно-перетворювальної діяльності за видами дизайну, навчання учнів способам роботи з різноманітними засобами праці;

- створення умов для професійного самовизначення, обґрунтованого вибору професії з урахуванням власних здібностей, уподобань, інтересів;

- створення умов для реалізації особистісно-орієнтованого підходу до навчання, виховання та розвитку особистості майбутнього дизайнера.

Проте під час цих досліджень питання розроблення змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість» та «Декоративно-прикладне мистецтво» профільної технологічної підготовки старшокласників нами досліджувалось лише частково, а також не ставилося за мету розроблення теоретико-методичних засад (наукового обґрунтування) добору і реалізації змістового наповнення посібника для обраних спеціалізацій.

Важливим є введення у зміст технологій у профільній школі є проектно-технологічного, діяльнісного та компетентнісного підходів. З огляду на це ми вважаємо актуальним розроблення в цьому контексті змісту профільного навчання спеціалізацій: «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» на засадах компетентнісного підходу.

Метою дослідження теми: «Педагогічні умови реалізації змісту технологічного профілю навчання у старшій школі» (2009-2011р.р.) було визначення ефективних педагогічних умов реалізації змісту технологічного профілю навчання у старшій школі. Під час дослідження зазначеної теми розроблена, теоретично обґрунтована і апробована у навчальному процесі старшої школи сукупність пріоритетних педагогічних умов реалізації змісту технологічного профілю навчання. Їх упровадження у навчальний процес старшої школи сприяла ефективному оволодінню старшокласниками необхідними технологічними знаннями, уміннями, навичками та свідомому вибору ними своєї майбутньої професії технологічного спрямування.

Важливість отриманих результатів у процесі дослідження нинішньої підтеми дасть можливість не тільки спроектувати сучасний інноваційний зміст і методику профільного навчання технологій за обраними спеціалізаціями, а й систематизувати результати дослідження попередніх тем за трьома рівнями спеціалізацій:

- «Художньо-проектна творчість» – рівень психології творчості в предметно-перетворювальній діяльності,

«Декоративно-прикладне мистецтво» – рівень народної та професійної творчості в профільній підготовці,

«Основи дизайну» – рівень дизайнерської творчості у різних видах дизайну для майбутньої фахової підготовки.

Концептуальні положення дослідження.

Компетентнісна модель профільного навчання за обраними спеціалізаціями сприятиме реалізації художньо-проектної діяльності на одному із трьох обраних рівнів:

- 1) психології творчості в предметно-перетворювальній діяльності;
- 2) народної та професійної творчості в профільній підготовці;
- 3) дизайнерської творчості у різних видах дизайну для майбутньої фахової підготовки.

Головним завданням дослідження за підтемою є проектування і розроблення інноваційного змісту спеціалізацій: «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну». Кінцевою метою профільного навчання за цим змістом має бути сформована предметна проектно-технологічна компетентність за обраними старшокласниками спеціалізаціями, яку слід розглядати як інтегровану здатність старшокласників застосовувати набуті нові знання, уміння, способи діяльності, досвід та особисті цінності в майбутній професійній діяльності за обраним професійним напрямом.

Під час проектування змісту спеціалізацій технологічного профілю ми базувалися на теоретичному положенні, що системоутворюючу функцію в ньому має виконувати *принцип* творчої, креативної, продуктивної навчальної діяльності старшокласників.

Під час проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі ми передбачаємо дотримання дидактичних *принципів наступності* з основною школою та *перспективності* з професійною або вищою школою щодо формування предметної проектно-технологічної компетентності учнів профільної школи та галузевих професійних компетентностей у молодших спеціалістів у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ) та бакалаврів у ВНЗ.

Важливим під час проектування змісту вбачаємо реалізацію *принципу* інтеграції змісту профільної технологічної підготовки старшокласників з основами знань інших наук (фізики, біології, математики, економіки, загальнотехнічних дисциплін ВНЗ тощо), що з оптимальним поєднанням таких дидактичних *принципів* як науковість, доступність, цілісність, системність, наступність та перспективність – забезпечить фундаментальність змісту навчання старшокласників за обраними спеціалізаціями.

Основою проектування й розроблення змісту обраних спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» є цілісна проектна та наближено до виробничої навчальна предметно-перетворювальна діяльність старшокласника за структурою учнівського проекту.

Дослідження підтеми «Проектування змісту і методики профільного навчання у старшій школі за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість»» дало можливість результативно вирішити низку теоретичних питань педагогічного проектування змісту, які були використані для проектування структури змісту обраних спеціалізацій технологічного профілю:

1. Класифікація типів педагогічного проектування за змістом та визначення його для проведення досліджень;
2. Визначення етапів педагогічного проектування і рівнів створення проектного продукту;
3. Класифікація об'єктів проектування (змісту спеціалізацій) тощо.

Означені теоретичні положення визначають обґрунтованість теорії проектування змісту профільної технологічної освіти старшокласників за обраними спеціалізаціями.

Концептуальні положення щодо проектування змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» для профільного навчання технологій у старшій школі:

1. Теоретико-моделювальний етап – створення педагогічної ідеї, проектного задуму узагальненої трьохрівневої **теоретичної моделі змісту спеціалізацій** «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» з **інваріантною та варіативною структурою змісту навчальних програм**.

2. Дидактико-методичний етап – добір ефективних форм, методів та відповідного навчального предметно-розвивального середовища для реалізації якісно нового змісту розроблених спеціалізацій. Кінцевим продуктом процесу проектування форм, методів та відповідного навчального предметно-розвивального середовища стала **дидактична модель формування у майбутніх майстрів ДПМ та дизайнерів предметної компетентності**.

Отже, у результаті дослідження були розроблені:

а) **теоретична модель художньо-проектної освіти профільного рівня** як синтезу змісту освітніх галузей «Мистецтво» та «Технології»;

б) **дидактична модель навчання старшокласників за спеціалізаціями** «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну»;

в) **моделі методичного апарату посібників для навчання старшокласників за спеціалізаціями** «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну».

Означені моделі склали наукову основу проектування структури змісту профільної технологічної підготовки старшокласників за визначеними спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну»

Концептуальні положення дослідження

Для реалізації визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти (освітні галузі «Мистецтво» і «Технології») нових

підходів – особистісного, діяльнісного та компетентісного ми пропонуємо нові **теоретичні моделі:**

а) **теоретична модель художньо-проектної освіти профільного рівня** як синтезу змісту освітніх галузей «Мистецтво» та «Технології»;

б) **дидактична модель навчання старшокласників за спеціалізаціями** «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну»)

та **методичні моделі:**

в) **моделі методичного апарату посібників для навчання старшокласників за спеціалізаціями** «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну».

Сучасна інноваційна теоретико-методична система художньо-проектної підготовки на профільному рівні реалізується на художньо-проектній (концептуальна розробка образу та форми об'єкту проектування) та проектно-технологічній діяльності (реалізації проектного задуму в матеріалі – макеті, моделі, дослідному зразку, серійному виробі) в процесі навчального проектування, виготовлення, захисту та презентації суспільно значимих об'єктів праці, що здійснюється за структурою навчального учнівського проекту.

Самостійне виконання навчального учнівського проекту потребує активних форм навчально-пізнавальної діяльності учнів основної школи з елементами дослідницької діяльності сучасного і новітнього змісту матеріалознавства, машинознавства, матеріало- і енергозберігаючого високопродуктивного навчального виробництва. Для цього ми плануємо розробити відповідні педагогічні умови (зміст, методика, організаційні форми та навчальне предметно-розвивальне середовище).

Структурно сплановані теоретичні та практичні заняття інваріантної частини навчальної програм забезпечують свідоме професійне та фахове самовизначення учнів 10-11 класів, вироблення в них навичок до компетентної творчої художньо-проектної діяльності, за їхнім бажанням і з урахуванням індивідуальних уподобань, регіональних потреб та освітніх можливостей навчального закладу.

Варіативна частина навчальних програм спеціалізацій мають модулі для вибору, особистісно зорієнтованого навчання.

Запропонована структура змісту інваріантної та варіативної частини навчальних програм спеціалізацій забезпечить залучення учнів в рівній мірі до різних видів навчально-пізнавальної діяльності: дослідницької, проектної, технологічної, маркетингової, презентаційної (виставкової), менеджерської (у мікроколективі). Пошукова та евристична діяльність учнів сприятиме розвитку креативного мислення, оволодінню вмінням компетентно працювати з інформаційними джерелами, ефективно взаємодіяти з іншими. Вміння фіксувати творчі задуми в різних видах проектно-технологічної документації під час навчального проектування та виготовлення виробів, вміння здійснювати аналіз та оцінку технологічних об'єктів, свідомо обирати ті чи інші

технологічні процеси й технічні засоби є ґрунтовною основою для формування в учнів художньо-проектної культури.

Вивчення навчального художнього проектування та технологій виготовлення об'єктів проектування в матеріалі здійснюється під час виконання учнями навчальних проектів у всіх трьох спеціалізаціях.

Навчальні проекти учні можуть розробляти індивідуально, в складі груп або колективно з розподілом міри участі в ньому. Об'єкти проектної діяльності повинні відповідати віковим й індивідуальним можливостям учнів. В процесі їх вибору узгоджуються особистісні й соціальні потреби.

У інваріантній частині ми подали обов'язкові для вивчення теоретичні відомості та практичні навчально-тренувальні завдання. На завершення кожного учнівського навчального проекту учні здійснюють його публічний захист. Презентація здійснюється у формі шкільної виставки (демонстрації виробів), учнівській конференції, ярмарку-продажу тощо. Форма презентації учнівських навчальних проектів може бути різною: на шкільній виставці (демонстрація) або учнівській науковій конференції, ярмарку-продажу тощо.

У процесі виконання проектів застосовуються різні види навчальної діяльності: пошуково-інформаційні, художньо-графічні (для реклами виробу), дизайнерські, конструкторські, технологічні; ручна і машинна обробка конструкційних матеріалів; складальні, монтажні опоряджувальні, оздоблювальні роботи. Зазначений широкий спектр вибору технічних технологій та художніх технік декоративно-прикладного мистецтва, які застосовуються при виконанні проектів створюють сприятливі навчальні умови для здійснення практичної діяльності учнів усіх типів навчально-виховних закладів, відповідно до їх навчально-матеріальної бази, виробничого оточення, регіональних традицій, народних художніх промислів тощо.

Особлива увага нами звертається на знання і дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчання їх безпечним прийомам під час проектування та роботи з ручними, механізованими і машинними засобами праці, ознайомленню із заходами попередження травматизму. Ефективність виконання навчальної програми в цілому забезпечується високим рівнем підготовки кожного заняття (уроку), систематичним використанням навчальної, методичної і довідкової літератури. Вагоме значення має постійний, систематичний контроль за виконанням учнями державних вимог до рівня профільної підготовки учнів, що визначені для кожного етапу та підетапу учнівського проекту за варіативною частиною програми.

Оцінювання якості профільної підготовки за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» здійснюється у двох аспектах: рівень застосування теоретичних знань під час виконання учнівського навчального проекту; рівень володіння практичними навичками, здобутими під час виконання лабораторно-практичних і практичних робіт – здатність до майстерного їх застосування в процесі виконання навчального проекту.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів під час виконання учнівського навчального проекту носять комплексний характер (Див. Критерії оцінювання навчальних досягнень до навчальної програми).

Структурний поділ диференційованого для кожного класу навчального матеріалу подано за нижче окресленим порядком, див табл. 1.

Таблиця 1

Структурний поділ диференційованого для кожного класу навчального матеріалу

за спеціалізаціями технологічного профілю «Художньо-проектна творчість»	«Декоративно-прикладне мистецтво»	«Основи дизайну»
10 кл. Декоративно-прикладне мистецтво	10 кл. Загальна теоретична підготовка з декоративно-прикладного мистецтва	10 кл. Загальна теоретична підготовка з художнього проектування
11 кл. «Основи дизайну»	11 кл. Теорія та практика за видами декоративно-прикладного мистецтва	11 кл. Теорія та практика за видами дизайну

Теоретико-методичні підходи до розробки спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» на профільному рівні підготовки учнів 10-11 класів в системі неперервної художньо-проектної освіти:

1. Зміна мети, завдань і концептуальних підходів у профільному навчанні із знансєвих (ЗУНівських), об'єктно зорієнтованих результатів профільного навчання на особистісні, компетентісно зорієнтовані результати профільного навчання – ключові компетентності, художньо-проектна та галузева компетентність, які характеризують творчу особистість проектувальника в декоративно-прикладному мистецтві та дизайні.

2. Український дизайн базується на тисячолітній виробничій практиці школи учнівства, починаючи із Трипільської культури виготовлення предметів побуту та одягу, організації культурного ландшафту, житлового та ремісничого і навчального середовища, тому в спеціалізацію художньо-проектного напрямку необхідно ввести базову підготовку методом учнівства з об'єктами праці з ДПМ.

3. У технологічному профілі спеціалізації з художнього проектування за складністю опанування та викладання вчителем профільної школи, матеріально-технічного забезпечення ЗНЗ повинні мати різний рівень засвоєння – від традиційного до новаційного: «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну».

4. Спеціалізації «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» повинні бути синтезуючими профільними навчальними предметами між освітніми галузями «Мистецтво» та «Технології» на профільному рівні підготовки учнів 10-11 класі в системі неперервної художньо-проектної освіти.

5. Профільне навчання доцільно проводити за трьома рівнями в системі неперервної художньо-проектної освіти: пропедевтичним у 5-7 класах,

допрофільним у 8-9 класах, профільним у 10-11 класах, з дотриманням дидактичних принципів наступності під час переходу на кожний новий рівень і перспективності – з врахуванням вимог для підготовленості учнів професійних ВНЗ на I-II освітньо-кваліфікаційні рівні – кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста та III освітньо-кваліфікаційного рівня фахової підготовки – бакалавра.

6. Педагогічне проектування структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» повинні базуватися на синтезі художньої та технологічної освіти в художньо-проектній творчості.

7. Перехід від процесуально зорієнтованої неперервної технологічної освіти, професійної та фахової неперервної дизайнерської освіти у вищій школі до неперервної художньо-проектної освіти, назва якої найбільш точно відображає структуру та зміст освіти майстра ДПМ та дизайнера в ЗНЗ, ПНЗ, ТТНЗ, ВНЗ на I-II освітньо-кваліфікаційному рівні – кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста та III освітньо-кваліфікаційному рівні фахової підготовки – бакалавра.

8. Теоретико-методологічне обґрунтування витоків системи неперервної художньо-проектної освіти знаходиться в історії художньо-промислових шкіл у Києві, Харкові, Львові, Одесі, Ужгороді, Косові, Вижниці, Миргороді в кін. XIX – на поч. XX ст., які потім реорганізовано в училища, технікуми, коледжі, а з кін. XX – на поч. XXI ст. – в інститути декоративно-прикладного мистецтва і дизайну, у факультети, а потім і інститути Національних університетів.

9. Випереджальний характер трьохрівневого навчання у профільній школі.

10. Здатність профільного рівня неперервної системи художньо-проектної освіти до змін.

11. Художньо-проектна освіта повинна орієнтуватися не тільки на розвиток виробничих і соціальних технологій найближчого майбутнього, але й на потреби та можливості людини у всіх п'яти сферах.

12. В результаті педагогічного проектування профільної підготовки за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» у системі неперервної художньо-проектної освіти необхідно змоделювати освітній навчально-виробничий простір профільного рівня для вільної творчої комунікації, який охопить всі п'ять сфер життєдіяльності, з відповідними до них видами дизайну.

Об'єкт, предмет і мета дослідження

Об'єкт дослідження: процес профільного навчання технологій у старшій школі та засоби його реалізації.

Предмет дослідження: зміст профільного навчання за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» у системі національної неперервної художньо-проектної освіти.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні проектування і розроблення змісту профільного навчання технологій у старшій школі.

Ідея дослідження: Забезпечення ефективної профільної технологічної підготовки старшокласників за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» для свідомого вибору ними своєї майбутньої професійної діяльності шляхом упровадження у навчальний процес старшої школи інноваційного змісту профільного навчання технологій спроектованого на обґрунтованій теоретичній основі.

Гіпотеза дослідження: профільна технологічна підготовка у старшій школі за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» забезпечить формування предметної проектно-технологічної компетентності старшокласників, свідомий вибір ними своєї майбутньої профільної діяльності за умови, коли інноваційний зміст і методики профільного навчання за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» у старшій школі буде результатом педагогічного проектування на обґрунтованій теоретичній основі.

Основні завдання дослідження:

1. Виявлення основних підходів (тенденцій) щодо проектування змісту профільного навчання технологій у вітчизняній і зарубіжній літературі та їх узагальнення.

2. Розроблення понятійно-термінологічного апарату дослідження.

3. Обґрунтування (розроблення) концептуальних, теоретико-методичних і системно-організаційних основ педагогічного проектування змісту профільної технологічної освіти (методології проектування).

4. Розроблення концептуальних підходів, інновацій, технологій навчання, критеріїв і принципів конструювання (структурування) й розроблення змісту профільного навчання технологій у старшій школі.

5. Розроблення моделей профільного навчання технологій у старшій школі, структури змісту програм, підручників, посібників для спеціалізацій технологічного профілю.

6. З'ясування особливостей навчальної діяльності старшокласників з технологій з метою врахування їхніх індивідуальних запитів у процесі розроблення змісту профільного навчання технологій.

7. Розроблення змісту профільного навчання старшокласників за спеціалізаціями технологічного профілю.

8. Експериментальне апробування ефективності змісту профільного навчання старшокласників за спеціалізаціями технологічного профілю в навчальному процесі.

9. Уточнення (коригування) результатів теоретичних досліджень з урахуванням результатів експериментального апробування розробленого змісту.

Методи дослідження:

а) теоретичні – історико-генетичний, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, системно-структурний аналіз змісту, моделювання, конструювання, рефлексія, аналіз літературних джерел;

б) емпіричні – спостереження, анкетування, бесіди, опитування, контрольні зрізи, узагальнення педагогічного досвіду, в) педагогічний експеримент (для перевірки ефективності розроблених навчально-методичних матеріалів).

Методологічною основою дослідження є положення педагогічної теорії про діяльнісну основу змісту навчання, взаємозв'язок і взаємообумовленість теорії та практики навчання, гуманістичний, культурологічний і компетентнісний підходи до організації навчально-виховного процесу у старшій школі.

Загальнотеоретичну основу дослідження становитимуть:

– філософські концепції про сутність культури та її поліфункціональність – М.М. Бахтін, В.С. Біблер, М.С. Каган, В.М. Розін;

– положення про ноосферу, взаємодію суспільства і природи, освіту як базис для майбутнього – В.І. Вернадський, Л.М. Гумільов, В.В. Докучаєв, А.Д. Урсул, інші;

– теорія особистісно зорієнтованої освіти – І.Д. Бех, В.Г. Кремень, О.М. Пехота, О.Я. Савченко, О.В. Сухомлинська, І.С. Якиманська, інші;

– теорія та методика навчальної діяльності – Д.О. Тхоржевський, В.К. Сидоренко, В.В. Давидов, Д.Б. Ельконін;

– психологічне розуміння розвитку особистості – Д.Б. Богоявленська, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, С.Л. Рубінштейн;

– результати досліджень продуктивного мислення – Л.А. Анциферова, А.В. Брушлинський, А.Н. Леонтьєв, А.М. Матюшкін, Я.А. Пономарьов, О.К. Тихомиров;

– концепція профільного навчання – Н.М. Бібік, М.І. Бурда, В.І. Кизенко, С.Е. Трубочева та інші;

– психолого-педагогічні дослідження з проблеми формування прийомів розумової діяльності – Д.Н. Богоявленський, Л.С. Виготський, Е.Н. Кабанова-Меллер, Н.Ф. Тализіна.

Наукова новизна і теоретичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вперше було:

– на загальнотеоретичному рівні розроблена теорія проектування змісту профільної технологічної освіти старшокласників за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну»;

– визначена методологія проектування змісту художньо-проектної освіти на профільному рівні;

– обґрунтовано на теоретико-методичному рівні проектування змісту профільного навчання спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну»;

– розроблено концептуальні підходи, інновації, технології навчання, принципи і критерії конструювання (структурування) й розроблення змісту

профільного навчання спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» у старшій школі;

– розроблено теоретичну, дидактичну та методичні моделі профільного навчання спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» у старшій школі, структури змісту програм, посібників для спеціалізацій технологічного профілю;

– обґрунтовано доцільність інтеграції змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» технологічного профілю, використання у змісті міжпредметних зв'язків.

Практичне значення результатів дослідження.

Інноваційний зміст спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» у старшій школі, спроектований на обґрунтованій теоретичній основі, сприятиме адаптації і самореалізації старшокласників у сучасному високоінформаційному і високотехнологічному суспільстві, розвитку їх творчих здібностей, формуванню предметних і ключових компетентностей, свідомому виборі своєї майбутньої професійної діяльності і реалізації набутого творчого потенціалу в ній.

Теоретичне значення дослідження полягає у розробленні теоретичних основ проектування як педагогічного процесу і процесу конструювання структури змісту профільної технологічної освіти старшокласників за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну». Результати дослідження є суттєвим внеском у подальше розроблення теорії і практики профільного навчання синтезу освітніх галузей «Мистецтво» та «Технології» у старшій школі.

Прогноз щодо використання результатів роботи за темою.

Упровадження результатів НДР здійснювалося шляхом оприлюднення на міжнародних і всеукраїнських конференціях та семінарах, у статтях фахових видань, на сайті відділу технологічної освіти Інституту та використання у навчальному процесі старшої профільної школи в якості експериментальних матеріалів з метою виявлення ступеня їх ефективності.

Результати дослідження адресуються вчителям старшої профільної школи, методистам з профільного навчання відділів освіти, студентам і викладачам фахових методик професійно-технічних та вищих педагогічних навчальних закладів різних рівнів акредитації, можуть застосовуватися в системі післядипломної педагогічної освіти. Об'єктами впровадження є загальноосвітні навчальні заклади, заклади післядипломної педагогічної освіти, педагогічні факультети вищих навчальних закладів.

Способи упровадження: на конференціях, семінарах, круглих столах тощо.